Символ відновлення та переродження, сили здолання ворожого та хибного

ЧОРНЕ СОНЦЕ

27.02.2016
№29

"Найкращим чином відпрацювати всі нормативи можна лише на практиці. Тому всі практичні заняття треба проводити в умовах, максимально наближених до бойових"
– заступник командира полку АЗОВ Базель.
інтерв'ю – 3 сторінка

ВИДАННЯ ПОЛКУ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ “АЗОВ”

Кіхот: "Як спецназівець я розумів, що війна на Донбасі – це війна артилерії"

Командир мінометного дивізіону Кіхот розповів про артилерію, робота якої дуже часто вирішувала на користь українців долю боїв на Донбасі.

"Я навчався в Запоріжжі, а це місто – вотчина артилеристів. Тут базується 55-та артилерійська бригада, яка є найкращою в Україні. Після "хазяйнування" Януковича в Україні лишилося лише дві бригади, і одна з них – саме 55-та. Тут, навчаючись в політехнічному ВНЗ, я з 1999 по 2001 рік опанував фах артилериста.

Навчання було досить професійне: вивчали міномети, гаубиці, тактику. Викладачами були полковники і підполковники, які мали реальний бойовий досвід служби в зоні бойових дій в Афганістані.

Після закінчення університету організував власну справу, а як почалася революція, то брав участь в подіях на Майдані. Після початку російської агресії прийшов до воєнкомату, але мене не взяли, оскільки маю військове звання лейтенанта. За законом офіцерів не повинні зараховувати до ЗСУ на посаду сержантів та рядових, а лейтенантської вакансії тоді не було. Служив у добровольчому батальйоні "Донбас-2", який потім реорганізували в батальйон "Крим". Після розформування цього підрозділу перейшов у "Золоті Ворота".

Воював під Щастям на Луганщині і до Дебальцевської операції служив в спецназі. Одна з головних причин, чому вирішив повернутися до мінометів: як спецназівець я розумів, що війна на Донбасі – це війна артилерії. Часто бували моменти, коли в моєї зброї просто не вистачало далекобійності, щоб "дістати" ворогів. Коли мій друг, який на той час служив у лавах АЗОВу, запропонував перейти сюди, в артилерійський підрозділ, то я довго не вагався. Одразу потрапив до мінометного дивізіону на посаду командира взводу і поїхав на бойові виїзди.

У мене в голові була теорія, хай і 15-річної давнини. У хлопців була практика, хай і невелика, місяць-два. Так виходило, що я їх навчав, десь вони мене вчили. Дуже допомогли курси, які були організовані при полку. Інструктори з НАТОвським досвідом вчили керувати підрозділами та штабами. За результатами цих курсів впродовж навчання ми працювали з усіма офіцерами АЗОВу, мене призначили начальником штабу мінометного дивізіону, а з часом я став командиром дивізіону.

Минулого року під час широкинських боїв, ми навчали хлопців на мінометниках за 5 днів, поки була ротація. В процесі навчання дивилися, в кого є хист для того, щоб бути навідниками і командирами розрахунків. Ми штампували розрахунки один за одним. Попри те, що ми дієвий підрозділ, доводиться працювати і як "учебка". Було непросто. Але зараз, починаючи з листопада ми з командуванням полку розробили план на перше півріччя, згідно з яким ми навчали розрахунки, і цей вишкіл закінчився польовими навчаннями в кінці січня.

За результатами стрільб на полігоні ми можемо бачити, що розрахунки вже готові. Другий етап більший – впродовж двох місяців навчатимемо командирів взводів. Будемо давати хлопцям, які не є кадровими військовими, фахові знання, які вони б мали отримати в артилерійському училищі. Більше теорії – більше розуміння різних ситуацій. В цьому нам допомагають кадрові військові. Навчаються так само і командири взводів, батарей, і розрахунки – процес важкий, але ми справляємось.

Артилеристів з армійським досвідом у нас небагато. Рекрутів ми беремо після співбесіди – розмовляємо з хлопцями, пояснюємо переваги артилерії в сучасній війні. Ті, хто пройшов рік, два війни, самі розуміють, яку вагу має артилерія в бойовій ситуації.

Припускаю, що в російському Генштабі так зможелювали тактику ведення бойових дій на Донбасі, що головна перевага надається артилерії. Я бачив, як українські війська йшли в наступ на Луганськ. Але нас пускали тільки на відстань артилерійського снаряду. Перед нами ставили "вогневий вал", щоб ми не могли підійти до сепаратистів на відстань автоматного пострілу. Єдина можливість продовжувати наступ в таких умовах – це вести потужний та влучний артилерійський вогонь у відповідь.

Піхота і штурмовики можуть робити свою важку та потрібну справу тільки після того, як артилерія погасить вогонь ворожих розрахунків. Не раз на моїх очах колони чеченців, осетинів не мали шансів добратися до українських військових ближче, ніж на 2-3 кілометри. Наша артилерія працювала настільки ефективно, що найманцям не давали зав'язати контактний бій. За результатами влучного артилерійського вогню часто бувало, що наші військові займали території без бою. Ми робимо так, щоб наша піхота не мала потреби вступати у вогневий контакт з ворогом.

Після розвалу Союзу в Україні вдалося зберегти хорошу школу підготовки артилеристів. Я слідкую за бойовим шляхом рідної 55-тої бригади. Хлопці, особливо після боїв під Іловайськом, демонструють дуже високий рівень підготовки. Але найкращих артилеристів, яких я бачив, має у своїх лавах 80-та львівська бригада. В них були мінометні батареї, які не давали жодного шансу не те, що "казакам" і найманцям, а й кадровим російським військовим. Також ні в кого немає сумнівів, що азовська артилерія під час широкинських боїв продемонструвала разючу перевагу на цьому вузькому відтинку фронту. За результатами даних розвідки левова частка втрат ворога у тих боях – це робота нашої артилерії".

Розмовляв Ямамото

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ТЕХНІКА АЗОВУ

"Азовець" – нове слово у танкобудуванні

Незважаючи на те, що Україна є одним з лідерів танкобудування в світі, постачання сучасних зразків до власного війська є мізерними. Українці й надалі воюють старими панцирниками радянського виробництва, а про "Оплоти" ходять легенди,, мовляв, чули, що десь вони є, але ніхто їх так і не бачив на власні очі. До того ж, для бою в місті класичні моделі танків не підходять, бо є надто незграбними та вразливими в умовах обмеженого простору для маневру. Тому інженерна група полку АЗОВ взялась за розробку машини, здатної вести ефективні дії в місті та забезпечити захист екіпажу та піхоти, що її супроводжує.

Всього за півроку роботи спеціалістів інженерної групи полку АЗОВ на базі танка Т-64 було створено бойову машину "Азовець", що має надійний захист екіпажу та зброю, якою можна знищити будь-якого супротивника.

Машина має незвичну форму як для танка. Перше, що впадає у вічі – це те, що танк замість однієї великої башти має дві менші. Справа в тому, що тактика протидії танкам під час бою в місті розрахована на те, що гранатометники супротивника з'являються з різних боків і атакують панцерник одночасно. Тож для того, щоб краще контролювати ситуацію довкола та вчасно реагувати, на "Азовці" встановлені дві башти зі спареними авіаційними гарматами ГШ-23, які роблять 50 пострілів за секунду. Дійсно, страшна зброя проти живої сили та легкоброньованої техніки ворога. Також для боротьби з танками на борту встановлюються протитанкові ракетні комплекси двох систем "Стугна" та "Корсар". Маючи таку потужну зброю, "Азовець" може використовуватись і на відкритій місцевості.

Ще одним революційним рішенням у конструкції азовського танку є повна відмова від триплексів, замість яких використовується велика кількість мініатюрних відеокамер. Камери, розташовані по всьому корпусу, дають набагато кращий огляд, ніж триплекси. Інженери пішли на це через вразливість старої системи спостереження перед снайперами. Хороший стрілок із сучасною оптикою здатен знищити всі триплекси і тим самим зробити екіпаж "сліпим". Камери спостереження, встановлені на "Азовці", настільки маленькі та добре захищені, що є невразливими для снайперів супротивника, але в той же час забезпечують механіку-водію огляд поля бою в 180 %, який відображатиметься на трьох дисплеях. Тепловізор, встановлений на машині, дає можливість бачити вночі на відстань до 7 км та вести нічний бій.

Головний принцип, яким користувались розробники, – це збереження життя та здоров'я екіпажу, тому системі захисту було приділено максимум уваги.

Під час бою в місті ворог може вести вогонь з протитанкових засобів з різних боків, зокрема й згори. Башти звичайних танків є їх вразливими частинами. Вони беруть на себе до половини ваги всієї машини та виходять з ладу в разі навіть незначних ушкоджень. За рахунок використання двох маленьких башт дистанційного керування, замість однієї великої та важкої, інженерам вдалось зробити танк набагато легшим. Це, в свою чергу, дозволило зробити його захист набагато надійнішим.

"Азовець" має комплексну чотирьохшарову броню. Першим рівнем є 40мм броня, якою покрито весь корпус машини. При цьому для захисту від мін та фугасів танк має подвійне броньоване дно. Другий та основний шар складається з блоків вітчизняної системи активного захисту "Ніж", який відбиває кумулятивний струмінь ворожих снарядів. Верхня частина та боки "Азовця" мають аж два шари активного захисту. Всього встановлено 500 блоків типу "Ніж". Під основною бронею встановлено шар карбід алюмінію, що збільшує захист машини на 50%. Четвертим рівнем захисту є корпус танка Т-64, який має майже 100мм броню. "Азовець" спроможний витримати влучання трьох-чотирьох сучасних протитанкових боєприпасів.

У випадку, якщо машина все ж вийде з ладу, екіпаж, який складається з 4 осіб, залишає її через люк, що знаходиться позаду. Це забезпечує захист танкістів корпусом танку.

"Азовець" вже готовий до польових випробувань на танковому полігоні, після яких він зможе підсилити полк АЗОВ в зоні АТО, а Україна отримає можливість масового виробництва цієї моделі.

Нікополь

БАЗЕЛЬ:

"Під час несення служби бойова підготовка є основним видом діяльності військовослужбовців. Але хаотично та без плану такі заходи проводити неможливо"

Феноменальною сторінкою в українській історії військових протистоянь стала поява добровольчих батальйонів та формувань, що взяли до рук зброю та пішли захищати країну. Але в умовах, коли противник досвідчений (а в нашому випадку це офіцери та представники регулярних військ сусідньої держави), доброволець повинен не лише стояти в обороні, а ще й навчитись правильно та раціонально діяти.

Перед бійцями, які до цього не мали військового досвіду, здебільшого постає проблема у взаємодії підрозділів та у розумінні значення такої системи як бойова підготовка. На питання, що найчастіше цікавить бійців полку АЗОВ, відповів заступник командира полку Базель.

Бойова підготовка – це...

Для злагодження дій штабів, підрозділів, частин, з'єднань, для ведення бойових дій або виконання інших завдань, відповідно до їх призначення, існує система заходів, завдяки якій бійці можуть навчатись, а командування здійснювати виховання особового складу. Це все є бойова підготовка.

Метою бойової підготовки є формування в особового складу знань, умінь та професійних навичок під час проведення занять, тренувань, зборів, тактичних та тактико-спеціальних навчань, необхідних при виконанні службово-бойового завдання, виховання у військовослужбовців високих морально-бойових якостей.

Під час несення служби бойова підготовка є основним видом діяльності військовослужбовців. Але хаотично та без плану такі заходи проводити неможливо. Тому для результативності дій командири чітко визначають терміни проведення заходів, розробляється план бойової та спеціальної підготовки. Розклад занять затверджується згідно з розпорядком дня бійця, а також відповідно до всіх норм. Вносити якісь зміни у проведенні таких заходів може лише командир.

Та головним принципом будь-яких навчань є дисципліна. Нас цьому вчили ще зі шкільних років. Тож ні для кого не буде дивним, що дисципліна має бути, особливо, при проведенні всіх видів військових занять та завдань. Тому на кожному занятті, зборі повинен бути присутнім увесь особовий склад підрозділу. За зрив занять або відрив частини особового складу командири, що допускають такі порушення, притягуються до дисциплінарної відповідальності. Усі планові і позапланові перевірки, контрольні заняття та інші заходи, які призначені старшим командиром, не повинні порушувати загального процесу навчання. Тому, щоб уникнути ситуацій, які сприяють незапланованому відриву особового складу від занять, всі плани та розклади завчасно узгоджуються.

Практичні заняття

В організації та проведенні занять з бойової підготовки бійців також обов'язково відпрацьовуються нормативи. Вони виконуються як окремим військовослужбовцем, так і підрозділом, показники виконання яких визначають рівень підготовки особового складу та підрозділу.

Норматив – часовий, кількісний, якісний показник виконання визначених завдань, прийомів і дій окремими військовослужбовцями чи підрозділами в ході бойової підготовки на навчаннях, тренуваннях, а також при озброєнні і бойовій техніці з дотриманням послідовності (порядку), передбаченої статутами, настановами, посібниками та інструкціями. 2/3 занять проводяться у формі групових або практичних (в полі), 1/3 занять – аудиторні.

Найкращим чином відпрацювати всі нормативи можна лише на практиці. Тому всі практичні заняття треба проводити в умовах, максимально наближених до бойових. Найефективнішим способом досягнення більшого результату та засвоєння набутих знань є комплексні польові заняття. З чого вони складаються?

Комплексні польові заняття – виїзд (вихід) підрозділу на військове стрільбище, полігон (навчальний об'єкт) з відпрацюванням практичних занять з тактичної, вогневої, фізичної, військово-інженерної підготовки, радіаційного, хімічного, біологічного захисту та інших предметів навчання з поверненням у той же день.

Проводяться ці заняття з особовим складом у польових умовах з використанням озброєння, техніки, на місцях несення служби, навчальних містечках з попутним тренуванням (наприклад, дії щодо ввідних, відпрацювання нормативів із загальновійськових предметів, ведення оборонних (наступальних) дій, здійснення пошуку противника, блокування району, марш-кидків).

Комплексні польові заняття організовуються в складі роти (батальйону). До їх проведення залучають офіцерів батальйону чи військової частини. У розкладі розписуються всі предмети та теми комплексного польового заняття.

Стрілецькі тренування та стрільби можуть організовуватись у комплексі з іншими видами: тактична й фізична підготовка, військова топографія, військово-інженерна підготовка, РХБ захист.

Спеціальна підготовка

До занять зі спеціальної підготовки залучаються як спеціалісти за своєю спеціальністю, так і особовий склад підрозділу. Спеціальною підготовкою вважаються навчання особового складу з володіння зброєю, військовою технікою, спеціальними засобами й виконанню функціональних обов'язків, а також злагодженим діям у складі підрозділу, складова частина бойової підготовки.

Керівник заняття повинен мотивувати військовослужбовців до активної участі у виявленні своїх знань та умінь під час проведення заняття.

Основними документами, які регламентують організацію та проведення заходів бойової підготовки, є:

Програма бойової та спеціальної підготовки Національної Гвардії України,

Організаційно-методичні вказівки з організації бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної Гвардії України на 2016 рік,

Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ ЗС України,

Бойовий статут сухопутних військ, частини III і II,

Курс стрільб із стрілецького озброєння і техніки підрозділів Національної Гвардії України,

Настанови щодо експлуатації і застосування відповідного озброєння і техніки.

Програма бойової підготовки розроблена на рік з тривалістю навчання 10 місяців (два модулі по 5 місяців кожний). Військовослужбовці військової служби за контрактом військових частин оперативного призначення, підрозділи розвідки та танкові підрозділи займаються 96 годин на місяць, підрозділи забезпечення військових частин **оперативного призначення** – 48 годин на місяць. Підрозділи артилерії, ППО – відповідно до програм бойової підготовки підрозділів артилерії і ППО.

Тривалість навчальної години – 50 хвилин, навчального дня – 6 годин.

Щомісяця на останньому занятті із предмету навчання проводиться контрольне заняття.

При проведенні занять у навчальних центрах тривалість навчального дня не регламентується.

Керівництво навчанням та вихованням особового складу та підрозділів повинно забезпечити повне і якісне виконання Програми бойової та спеціальної підготовки.

Командир батальйону є основним організатором бойової підготовки та військового виховання особового складу батальйону.

Він зобов'язаний: організовувати та здійснювати керівництво бойовою підготовкою, вихованням особового складу; виховувати командирів взводів; проводити заняття зі штабом, офіцерами та військовослужбовцями військової служби за контрактом, а також навчання і заняття з підрозділами; проводити контрольні заняття з підрозділами та контрольну перевірку за перший модуль навчального року.

Йому надано право уточнювати кількість годин на тему, уточнювати (розширювати) зміст занять, а також змінювати тематику командирської підготовки сержантів батальйону, не змінюючи предмети навчання.

Командир роти є безпосереднім організатором навчання і виховання особового складу роти.

Він зобов'язаний: організовувати в роті бойову підготовку; складати розклад занять на тиждень; проводити заняття з підрозділами роти та військовослужбовцями військової служби за контрактом під час проведення збройової підготовки; займатися вихованням сержантів та проводити з ними інструктивно-методичні заняття; надавати методичну допомогу офіцерам та сержантам роти під час підготовки до проведення занять, затверджувати конспекти напередодні проведення заняття, перевіряючи при цьому рівень їх знань; щомісяця проводити контрольні заняття з предметів навчання з підпорядкованими підрозділами; особисто вести журнал обліку бойової та спеціальної підготовки роти.

Йому надано право уточнювати час на кожне заняття, враховуючи рівень підготовки особового складу роти, збільшувати кількість занять на тему і розширювати зміст занять (шляхом самопідготовки та вільного часу).

Командир взводу навчає і виховує підлеглих, проводить заняття з особовим складом взводу з бойової підготовки, контролює визначений порядок навчання військовослужбовців командирами відділень.

Йому надано право встановлювати час для відпрацювання навчального питання. Він особисто веде журнал обліку бойової та спеціальної підготовки взводу.

Планування бойової та спеціальної підготовки здійснюється відповідно до рішення командира військової частини (підрозділу). При плануванні розробляється:

у військовій частині – план бойової та спеціальної підготовки (на навчальний модуль), графік виділення навчальних об'єктів на місяць;

у батальйоні – план бойової та спеціальної підготовки (на місяць);

у роті – календарний план заходів (на місяць), розклад занять (на тиждень).

Розклад занять роти доводиться до особового складу щотижня не пізніше п'ятниці.

Облік результатів бойової підготовки ведеться в журналі обліку бойової та спеціальної підготовки:

у взводі – за кожного військовослужбовця, за відділення та взвод;

у роті – за відділення, взвод, роту;

у батальйоні – за роти (окремі взводи), батальйон;

у військовій частині – за окремі взводи, роти, батальйони, за кожного офіцера та військовослужбовця військової служби за контрактом управління частини, командира батальйону, заступника командира батальйону, командира роти, заступника командира роти, командира підрозділу безпосереднього підпорядкування, за стрільби та тактико-спеціальні навчання.

Щодо предметів навчання для особового складу підрозділів оперативного призначення (для піхоти)

До основних належать: тактична підготовка (215 годин), яка поділяється на загальновійськову підготовку (175) і тактику при виконанні спеціальних завдань (40), вогневу підготовку (120); Фізична підготовка (80), Стройова підготовка (7), Військово-інженерна підготовка (12), Радіаційний хімічний біологічний захист (6), Правова підготовка (4), Військово-медична підготовка (18), Підготовка по зв'язку (4), Розвідувальна підготовка (7), Військова топографія (4), Спеціальна підготовка, Водіння бойових машин, Заходи безпеки.

Підготувала Сцила

Мазік про бій в Широкиному: "У той час, коли ми перезаряджались, на перехрестя, де ми стояли, в'їхав ворожий танк, і ми зіткнулись з ним "лоб в лоб", в п'ятдесяти метрах".

Боєць з позивним Мазік в АЗОВ прийшов у вересні 2014 року. До війни працював директором меблевої компанії. Одного разу друзі з АЗОВу попросили хлопця допомоги, сказали, що потрібен водій з машиною. Він закрив ноутбук, зачинив офіс і поїхав. Думав, що на пару днів, а вийшло вже на півтора року. Сьогодні Мазік згадує бій, в якому йому та побратимам довелося подивитися просто в обличчя смерті і попри все повернутися з поля бою живими.

Азовець розповідає: "Різні моменти були восени та взимку 2014 року. Їздили в розвідку з Акелою. Нормальний бойовий був, коли нам 1 лютого 2015 року дали БТР, а 10 лютого ми вже виїхали на ньому в Широкине. Багато було різного, але особливо запам'яталося 14 лютого. Це той день, коли буквально залетіли ворожі танки з контратакою в село. Не було ясності. Зв'язок переривався. Був великий хаос. Люди не знали де наші, де чужі. Хлопців третьої сотні переїхало танком. Один з наших побратимів з рацією біг на танк, а сепаратисти, напевно, подумали, що він як шахід біжить з гранатою проти танку.

Наша зустріч з танком була трохи іншою. Ми повинні були прикривати взвод Шахти, але коли він вже відступав. Їх сильно косили вогнем і вже нереально було далі йти. Довелось відступати. Ми тримали трасу і прикривали їх вогнем. Команд ніяких не отримували, і вирішувати довелось все самим по ходу бою.

Ми прикривали ми трасу, щоб перший взвод відступив. Снарядів в БТРів невелика кількість в запасі. У нас була стрічка на 150 снарядів. До 30 хвилин тривала перезарядка. Коли в стрічці залишилось снарядів двадцять, ми вирішили від'їхати, щоб перезарядитись та подовжити нашу справу. В той час, коли ми перезаряджались, на перехрестя, де ми стояли, в'їхав ворожий танк, і ми зіткнулись з ним "лоб в лоб", в п'ятдесяти метрах.

Була кумедна історія: командир екіпажу передав по рації, що до нас їдуть танки. Він стояв і дивився у бінокль, а ми зі стрілком заряджали. Ми зібрали речі, стрибнули в БТР, люки закрили, і я заводжу БТР. Камера огляду у стрілка загорілась, і поки я крутив ручки туди-сюди, він питає: "А це наш танк?" У мене перша думка: "Який ще танк?" Я подивився в тріплекс і справді побачив бронемашину. Чітко зрозумів, що вона – не наша. Українські танки я бачив. Їх навіть фарбували по-іншому, вони були різнокольоровими. А цей танк був ідеально пофарбований в темно-зелений колір. Навіть думка промайнула – підійти та провести по ньому рукою: чи встигла висохнути фарба? Він був настільки новим, що аж блищав на сонці. Але всі думки про фарбу розвіялись, коли дуло башти танку почало розвертатись на нас, і я побачив ту темінь в дулі. Нам вдалося вискочити до того, як він випустив снаряд. Більш того, ми навіть встигли вистрілити в танк. У нього трохи заклинило башту. Після того, як танк двічі вистрелив: один раз по наших побратимах і один раз в БТР (зі стрілком ми залишились цілі, а ось хлопці... їх зачепило добряче), він поїхав.

Ми згрупувались, подивилися, наскільки важкі поранення у хлопців. Поки накладали джгути, намагались викликати підкріплення, щоб нас забрали на машині. Ми були в трьох кілометрах від наших позицій. За нами виїхав побратим Чемпіон на "Спартані". Але до нас він так і не доїхав. Він зустрівся з тим самим танком, в чиє дуло дивився я з БТРу. Чемпіон загинув у "Спартані", не кинувши своєї машини.

Коли ми зрозуміли, що машини не буде, вирішили йти пішим порядком. Але не все так просто. З цвинтаря полізла піхотна група сепаратистів, близько десятка. Нам повезло: ми їх побачили першими. Хвилин п'ятнадцять ми відстрілювались. Так, я стріляв у людей, я бачив, як вони падають. Не знаю, чи залишився хтось живий, але факт в тому, що ми затримали групу. Поки вони забирали своїх поранених, ми відтягували своїх. До останнього вести бій не було мети. Головне, щоб наші побратими залишились цілими. Важкопораненого ми несли на руках. В одному з будинків знайшли візок, страшний такий, поклали на нього бійця і, чергуючись, по коліна в бруді, везли його через перекопане мокре зимове поле. Ми знали, що позаду зовсім близько – вороги. Довезли хлопців до нашого пункту, звідти поранених доставили у лікарню, а я залишився в окопі.

І там не обійшлось без пригод. На вулицю Радянську виїхала ворожа БМП, прозвучала команда її знищити. Тоді був ще живий Морган: бачу, він дістає ПТУР. Він так втомився за ті 5 днів, а у мене адреналіну вистачало. Я майже без нічого, бо броня, каска – все залишилось в тому БТРі. Я вилізаю з окопу фактично "налєгке", допомагаю розкладати ПТУР.

Хлопці принесли ракету і з першого пострілу поцілили в БМП. Ми так зраділи! Як вболівальники на футбольних секторах роблять "хвилі" після голу, так ми після влучного пострілу робили "хвилю радості" в окопі. Отаке у мене було 14 лютого 2015 року".

Робота інженерів-саперів у Широкиному

Одним із важливих підрозділів, що працював у найскладніших та найнапруженіших умовах через свою затребуваність навіть малою кількістю людей, є інженерно-саперна сотня. В Широкиному всього близько десяти людей встановлювали та зміцнювали всі укріплення, які захищали наших бійців від ворожої артилерії та допомагали їм пересуватися між своїми позиціями. Командир інженерно-саперної сотні Кучерявий поділився власними спогадами про участь в Широкинській операції.

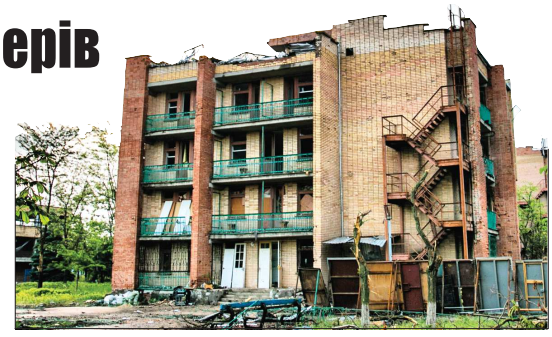

Кучерявий згадує: "В Широкиному вже були укріплення і треба було їх зміцнювати. По правому флангу там були "п'ятиповерхівки" (вдень там не можна було пересуватися, бо було видно і простріловалося). Якщо взяти поранення під час Широкіно, то основні осколки – від артилерії. З іншого боку, коли супротивник тебе не бачить, він не буде стріляти невідомо куди. Ми почали варити щити і розставляти зі сторони супротивника. В перспективі вони мали закладатися мішками. Якщо ти за ними пересуваєшся, то тебе не бачать. Якщо тебе не бачать, то по тобі не стріляють. Елементарно, так ти можеш хоч від осколків заховатися.

Потім з правого флангу, там, де пам'ятник, на пагорбі також робили позиції. Там була дорога, заїзд з села якраз, де можна було з'їхати, коли була атака. Ми той проїзд перегородили їжаками, які лежали "безхозно". Знайшли, їжаки привезли, поставили майже вручну. Закинули в машину, вивантажили, встановили. Поставили смітники, зварили до купи ящики, засипали землею, до того всього натягнули МЗП-шку. Плюс на лівому фланзі також проводилися роботи. Тобто, робили, що могли, але якщо взяти загальну кількість в 10 осіб, то багато і не зробите. Крім того, там є своя специфіка.

З'явився у нас перший трактор – МТЗ-80, на якому працювала людина з великої літери – Верес, який, все одно, обстріл-не обстріл, на тому тракторі копав. Його треба було буквально брати за руки і витягувати з машини зі словами: "Ти здурів чи що?"

Багато роботи було проведено. Інколи у нас навіть сварки були з журналістами, з пресою, тому що ми готуємо позицію, а вони її знімають. Таким чином вона для противника могла перестати бути таємною, а до того він не знав, що тут. Не бажано, щоб у кадр потрапляв навіть елемент монтажу блиндажа: від того, як він робиться і з чого, ти вже знаєш, чим його можна розбомбити.

По Широкинській операції можу сказати, що якщо бойові підрозділи на 5 днів заїжджали, то мої хлопці жили там. Два місяці на котеджах. Чому їх і не давали знімати. Приїхав стрілковий лінійний підрозділ, відбув своє бойове чергування і поїхав. А оскільки нас взагалі було, грубо кажучи, 10 осіб на все про все, то, відповідно, ми не могли собі дозволити такої ротації – заступати на якесь бойове чергування. У нас постійно була робота.

Були навіть вибухи. Розбили дорогу на правому фланзі, то ми вночі приїжджали і руками скидали в ями цеглу. Це ями від 152-міліметрової міни, в діаметрі близько чотирьох метрів. І вода стояла. То ми все те закидали камінням. Засипали, щоб зранку можна було в разі чого проїхати. Є техніка – робимо, якщо немає техніки – береться лопата і працюється вручну".

Щодо можливості розмінування Широкиного командир інженерно-саперної сотні каже наступне: "На мою думку, це просто якийсь нонсенс. Тому що, якщо починати розмінювати, то до кінця ти не розмінуєш. Наприклад, я був присутній при тому, як військові сапери витягували гаубичний снаряд – 152-міліметрова міна. Копали 4,5 метри в глибину яму, щоб викопати. А з яких калібрів велося... До того ж, це якщо попало, і вони зафіксували падіння снаряду, і він там є, і він там розірвався. Але якщо постійно велися бойові дії і постійно літали снаряди, насипали... ти не можеш ходити з міношукачем і шукати. Це нереально просто визначити, де вони є. Такі розмінування, як показують в фільмах, ніхто зараз так не робить. В Європі кидають заряди, що детонують: вони спрацьовують і потім все те бульдозером згрібають. А тут немає сенсу розмінювати. Є такі снаряди, які не можна взагалі чіпати, його не викопаєш і не винесеш. Ти його просто мусиш підірвати на місці".

Лада

"У мене в голові крутилося тільки одне: "Не побачив тіло – є надія".

Надія померла, коли нас прийшов змінити резерв, і я побачив Якоря зі сльозами на очах" – спогади про загиблого у Широкинській операції побратима Сіфа

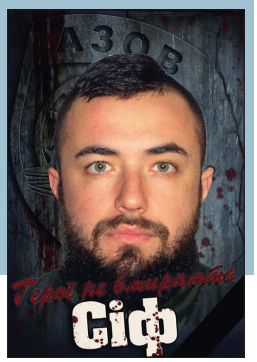

Все почалося у 2008 році. Невеличка групка активних уболівальників поставила собі за мету створити потужне ULTRAS угрупування для підтримки ФК "Ворскла". Так з`явилось "CREW OF GOLDEN EAGLE". На одному з перших зборів ми і познайомились з Антоном. Потім наші шляхи трохи розійшлися. Я відійшов від навколофутбольної теми. У 2013 наші шляхи знову перетнулися. Але на цей раз не на футбольному стадіоні, а на регбійному полі. Відтоді ми почали зустрічатися частіше.

Потім був Майдан... Ультрас України одноголосно заявили, що не допустять свавілля влади і міліції на своїй землі. Антон завжди приходив, коли був ризик нападу. Інколи він їздив до Києва. А коли почалися розстріли на Майдані, Сіф, звісно, взяв участь у відволікаючому маневрі.

Війна для нас не стала несподіванкою. Антон історик за освітою, і, думаю, він, як і багато інших, знав, що якщо голосно на весь світ закричати "Свобода!", то сусід, в якого тією свободою ніколи і не пахло, прийде і спробує зробити все можливе, щоб поневолити "братський народ".

Власне війна і стала переломним моментом наших відносин із Сіфом... Я так і не зрозумів, що точно означає його позивний. Чи то скорочення від його прізвиська у фанатському русі, чи то відсилка до германо-скандинавської міфології, чи все ж таки мають місце біблійні мотиви.

У нас із Сіфом була спільна проблема: ми дуже хотіли на передову до хлопців, але за станом здоров`я не підходили для служби. Принаймні так вважали у військкоматі. Але часу втрачати ми не збиралися, і поки дорога в АТО для нас була закрита, ми боролися з російсько-сепаратистською загрозою в своєму регіоні та тренувалися.

Ми допомагали нашим друзям з Донецька, які пішли в АЗОВ на декілька місяців раніше (збирали гроші їм на амуніцію, одяг та ін.). Пізніше ми все ж таки вирушили в зону АТО. Антон так і не сказав своїм, що йде воювати. Опинившись в АТО, ми потрапили у Вартову чоту полку АЗОВ. Нашими завданнями були: охорона бази, виїзди на блокпости і тренування, тренування, тренування.. Ми з Антоном, звісно, прагнули більшого, та і все, чого нас могли навчити у Вартовій, ми вже давно знали.

Відрадою для нас був будь-який виїзд: чи то на полігон, чи то на блокпост. На одному з таких виїздів ми вперше побачили, як стріляють "Гради". Ми пішли у патруль і на півдорозі побачили спалахи. В цей момент ми, мабуть, вперше усвідомили, куди потрапили. Залп був не по нас, але дух захопило всім. І тоді вперше проявився характер Сіфа. Коли один з бійців сказав: "Може, назад повернемось?", Антон коротко відрізав: "АЗОВ не відступає", і ми пішли далі.

Фото з архіву автора

Фото з архіву автора

Новий рік-2015 Сіф зустрів теж на блокпосту. До речі, він дуже рідко фотографувався з відкритим обличчям. Не хотів засвітитися, щоб батьки не дізналися, що він на війні.

Наша служба у Вартовій чоті добігала кінця. Ми вагалися між артилерією і піхотою... І хоча обидва вважали, що артилерія більш ефективна у цій війні, здавши тести по фізо і стрільбі, ми перевелися до Першої сотні. Почалися нові тренування. Тактична медицина, підривна справа, робота з технікою (десантування і переміщення з БТРом), новий рівень тактичних занять. Далі були виїзди з сотнею.

Коли Сіф одягав свій бронежилет, ми помітили, що він сидить трошки занизько. "Потім піджену" – сказав він і продовжив збиратися (я ще не раз згадуватиму цей бронежилет).

Лебединське нас зустрічало сонячною погодою і обстрілом. Коли ми стали облаштовувати наше місце дислокації, почався артобстріл. Всі побігли у підвал. Всі, крім Сіфа. Він залишився "видивлятися ворога"... Коли ми його запитали, чому він не сховався, Сіф коротко відповів: "Я під несучою стіною стояв".

Наступного дня (14 лютого) ми з Сіфом були на посту. Коли снаряди почали лягати метрів за 200-300 від нас, я відразу впав на землю, а він – ні. Він сів на коліно, пригнув голову і "видивлявся ворога". Ох мені оце його "видивляння ворога"...

Вже третій день ми чули, як Кірт і Залізна Сотня воюють в Широкиному. Третій день Редіс просив дозволу вийти на допомогу. І ми все ж таки заїхали в Широкине! Таке я бачив лише в кіно. Ми були вражені! Вибиті вікна, всюди люди з автоматами бігають. Нам сказали, що поки можемо відпочивати. Та сон не йшов. Холодно було, неначе ми не на півдні України воюємо, а в Антарктиді. Зуби цокотіли, нас трясло. Домовились спати по 2 години у спальнику. Коли мої дві години закінчились, я трохи виспаний і зігрітий віддав спальник Сіфу. Він поспав аж 15 хвилин. Потім нас покликав Сліп: "Зараз будемо йти. Ви ще необстріляні, але виучки у вас достатньо. Ви згодні?" – "Звісно!" – відповіли.

Ми вирушили затемна. Коли підійшли до стартової позиції, почало світати. Сіф, як завжди, "видивлявся ворогів". Він підізвав мене: "Постій зі мною, давай подивимось, що там". Я став поряд, хоча й не любив "висовуватись" (так мене батько вчив: "Не бійся, але не геройствуй дуже і не висовуйся"). Наша чота на чолі з новим чотовим Бізоном йшла з "мотолигою" морської піхоти другою у колонні. Ми з Сіфом як кулеметний розрахунок з РПК стали першими з лівого боку нашої машини. "Ось і тренування з технікою стали у пригоді!" – сказав Сіф.

Потім був перший контакт. Пройшовши далі, ми почули постріли попереду. І тут почалось щось, чого ми давно прагнули, але, звісно ж, як і більшість добровольців (в минулому робітників, вчителів, підприємців і т. ін.) не зовсім були готові. Таке відчуття, що контакт був звідусіль! Перший БТР Ролло і Хати загатив з крупнокаліберного, Єрмолай заспівав з ПКМа. Перша машина вступила у бій. Там був, здається, Метро і його команда. У нас був контакт зліва. Ми не бачили ворога в обличчя, але чітко відчували, що він там є. Хтось дав цілевказання трасером, і ми почали стріляти знову.

"Ех, йому б ПКМ" – поглядав я на Сіфа, що стояв першим. Він гатив з АК і був схожий на Бога Війни (Чорна борода, через яку його хотіли забрати "бородачі" (прим.: елітний підрозділ), суворий погляд, в якому можна було побачити все: і ненависть до ворогів, і жагу до помсти, і лють, шалену лють наших предків).

Впав перший ВОГ, я ще не знав тоді, що то таке, та і Сіф, мабуть, теж. Я лише почув: "В укриття!" Ми прикрили відступ наших, я ліг, розклавши сошки на РПК. Сіф продовжував гатити, намагаючись побачити ворога через свої лінзи (так-так, він носив лінзи, саме тому постійно "видивлявся ворогів", інколи нехтуючи власною безпекою).

Потім в укриття під місток забігли і ми. "Мотолига" (МТЛБ) почала їхати назад. Нас вчили, що ми повинні бути з машиною. Якщо машина відступає, то і ми маємо відступати. І тут відхід скомандував Бізон. Двійками почали бігти з укриття. Варто мені було забаритись на півсекунди – і я отримав стусана у спину від Сіфа. Ми побігли. Впали. Я не можу згадати, скільки точно зробили перебіжок, але, здається, на третій раз Сіф за мною не побіг... Остання перебіжка до МТЛБ. Коли я біг, то поряд і трохи збоку впав хтось з наших. Йому на порятунок кинулись ті, хто був ближче.

Навколо почали розриватися ВОГи. Забігши за машину, я зустрів там Сігму, а от Сіф за мною не прибіг. Я почав переживати. Знаючи його, відразу подумав, що він зараз кудись піде "видивлятись ворогів". Мабуть так і сталося, бо потім хлопці розповідали, що він перебігав дорогу і впав. Я почав голосно кричати його позивний. Але він не відзивався. Я звав і виглядав його, допоки ми не вийшли з "червоної зони". В "жовтій" я почав питати у інших. Ніхто нічого не знав. І тут я почув страшне: "У нас 200-ий".

Все в мені опустилося. "Бородатий!". В АЗОВі багато бороданів, тож надія, що Антон живий, в мене ще була. Потім хтось сказав "Сіф". Я хотів померти на місці. Запитав, чи забрали тіло. Мені відповіли, що всіх забрали. Але надія ще була, я вже не раз "ховав друзів" до того, як вони загинули. Тому вирішив: поки не побачу тіло – надія є.

Ми відійшли на стартову позицію, а потім на бліндажі. У мене в голові крутилося тільки одне: "Не побачив тіло – є надія". Надія померла, коли нас прийшов змінити резерв, і я побачив Якоря зі сльозами на очах. Ми обійнялися. Він сказав, що на одязі не видно було ні крові, ні дірочки, нічого. Але й тоді я не відчув, що його немає з нами.

Не відчув я, що він пішов і в морзі, коли дивився на його тіло (де мені сказали, що він загинув від внутрішньої кровотечі, причиною якої був маленький осколок ВОГ). На його похороні, на 9 і на 40 днів... мені здавалося, що я просто його не бачу, що він відійшов "повидивлятись ворогів". А інколи мені здається, що він ось тут поруч стоїть, просто я його не бачу. І коли на "Дні пам'яті" не його голосом хтось сказав "В строю!", я зрозумів – він дійсно поряд. Він продовжує боротьбу: "виглядає ворогів" і прикриває нас, коли нам тяжко.

Звісно, я винуватив себе, винуватив командування, морпіхів, які не пішли з нами, винуватив мінські домовленості, через які ми залишилися без арти в той день. Я винуватив всіх і вся. Але насправді у його смерті винен ВОГ і та ворожа сила, яка лупила з АГСу, всі ті політикани, які хочуть федералізацій, автономій, незалежностей і приєднань, і люди, які голосували на тому клятому референдумі...

Винен ворог, а не ми. Не ми прийшли зі зброєю. Вони діяли як злодюжки. Вони не сказали: "Йду на Ви!" А він сказав. Сіф взяв у руки зброю, прийшов і пролив кров ворога. Коли він впав замертво на цю святу землю, то довів, як тисячі його побратимів і мільйони предків, що це – наша земля!

Сіф не дозволяв нікому і ніколи плямити ані честі, ані слави української Нації. Він знав історію і пам'ятав про великі дні наших визвольних змагань. Він був гордий своїми предками та мстився за своїх друзів-лицарів, що загинули на Майдані, під Іловайськом, в Аеропорту, Пісках, Широкиному...

Говорив Сіф мало, а робив багато і не злякався виконати найнебезпечнішого чину. Ненавистю і безоглядною боротьбою він прийняв ворогів України. Не зупинили його ні прохання близьких, ні погрози окупанта. Він боровся за збільшення сили, слави, багатства й простору нашої Держави. І ми не маємо права забути про це. Ми маємо право лише на помсту. Я хочу, щоб Сіф почув наш клич і нашу клятву. Сіф, ми пам'ятаємо та помстимося!

Рудий

Азовська "Бабушка" на сторожі України

Вже рік минув з дня початку Широкинської наступальної операції. Наступ змінився на оборону.. І АЗОВу потрібно було утримати здобуті населені пункти. Найважливішу роль в цей період відіграла артилерія. Через дію Мінських домовленостей АЗОВу не можна було використовувати гаубиці Д-30 калібром 122 мм, через що довелось взяти на озброєння стареньку, 40-х років XX століття, БС-3, або як її називають наші артилеристи "Бабушка".

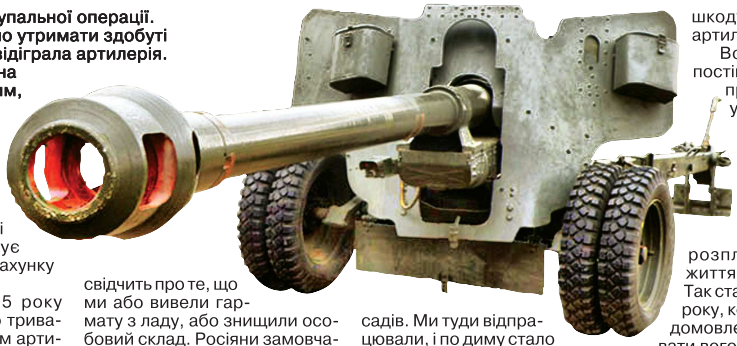

АЗОВ отримав БС-3 в неробочому стані, проте хлопці дуже швидко полагодили її, і гармата взяла участь в наступальних діях під Широкиним. Ця гармата була розроблена для ведення вогню з кораблів, а під час Другої світової війни переведена на колісну базу для боротьби з новими німецькими танками "Тигр" та "Пантера". Максимальна дальність стрільби складає 21 км, а прицільна 18. БС-3 є артилерійським аналогом снайперської гвинтівки, адже має набагато кращу, ніж у інших гармат настильність, а завдяки високій початковій швидкості снаряду має гарні пробивні властивості. Дії артилеристів АЗОВу продемонстрували, що вдало воювати можна навіть старою технікою, головне – завзяття та самовіддача.

Після короткотривалих навчань під Києвом артилеристам полку АЗОВ довелось майже одразу виконувати бойові завдання з прикриття нашої піхоти в Широкиному та інших підрозділів НГУ та ЗСУ на півдні сектору "М". Проте артилеристів спочатку серйозно ніхто не сприймав: ні побратими, ні вороги. Про що останні вже дуже скоро пошкодували. Ворог не міг зрозуміти, що саме по них б'є: "Снаряди, якими ми стріляли, були не для цієї гармати. Це танкові снаряди, хоча й калібр такий же, проте сам заряд більш потужний",– розповідає артилерист Монах.

На початку весни 2015 року сепаратисти робили спроби подавити нашу арту танками, це був запеклий бій, з якого азовці вийшли без втрат. "Навесні вони кинули на нас танки, бо ще не знали, на що ми здатні. Стріляли в правильному напрямку, а ось із розрахунком дистанції у них були проблеми – перельоти чи недольоти. Перед нашою позицією все було переоране снарядами. Найбільше тішило те, що хлопці не панікували навіть тоді, коли прилітало зовсім близько. Всі чітко виконували команди командирів, і ніхто не залишив своїх позицій. В укриття ховались тільки після команди, а як тільки небезпека зникала, то без вагань знову брались до своєї роботи",– з гордістю розповідає командир гаубичного дивізіону Яр.

"Піхотинці часто глузували з нас, що ми тільки ящики зі снарядами тягаємо. Проте ставлення до нас швидко змінилось після того, як ми показали результати нашої роботи. Так, в травні 2015 року, 2-га сотня була на позиціях в Широкиному. Десять осіб вийшло в розвідку і нарвались на засідку. Їх притисли щільним вогнем та вже почали обходити. Тоді нам дали команду, і ми почали відпрацьовувати по позиціях ворога. Стріляти потрібно було дуже чітко та обережно, щоб не зачепити своїх. Наш вогонь відкинув ворога, а хлопці з розвідки в повному складі вийшли. Коли вже ми помінялись з іншим взводом і повернулись на базу, хлопці з другої сотні підійшли до нас і подякували за те, що ми врятували їх від смерті чи полону" – пригадує Якорь, командир розрахунку гармати.

В кінці квітня 2015 року відбулась операція, що тривала п'ять днів. Завданням артилерії АЗОВу була артилерійська підтримка та за потреби – знищення додаткових цілей, які з'являються в ході операції. Наші хлопці відпрацювали на повну, а головним підтвердженням цього було перехоплене повідомлення сепаратистів, в якому зазначалось, що в Новоазовську всі морги переповнені, а лікарні закриті для цивільного населення через величезну кількість поранених. Також в рамках цієї операції вдалось знищити групу російських артилеристів.

"Розвідка доповіла, що в Саханку привезли артилеристів з Росії, вони тільки приїхали і ще навіть не встигли нічого зробити. Коли ми почали обстріл ворожих позицій, перший снаряд влучив точно в заправник, а один з наступних – в їхній штаб. Сепаратисти залишились без командування і тікали звідти, як щурі в різні боки. Після того, як ми поклепали по російських артилеристах, у них було чотирнадцять 200-х, 300-х взагалі безліч, а четверо сепаратистів зникли безвісти, від них нічого не залишилось. Коли чуєш, що долаєш артилеристів супротивника, то від цього радісніше вдвічі, адже розумієш, якої шкоди вони могли нанести нам", – з впевненістю розповідає друг Яр.

Це була не єдина зустріч з кадровими російськими артилеристами. Азовцям довелось вести артилерійську дуель з військовими східного сусіда, яка тривала довгий час. Обидві сторони не відступали і мали чіткий намір знищити один одного: "В результаті дуелі росіяни замовчали, і в зоні нашої відповідальності більше взагалі не з'являлись, проте їх бачили в інших місцях. Якщо тут вони працювали трьома гарматами, то в інших районах бачили лише дві, третю вони втратили. Це свідчить про те, що ми або вивели гармату з ладу, або знищили особовий склад. Росіяни замовчали, зазнали втрат і більше на цей край не висувались, а ми залишились на своїх позиціях" – пригадує перебіг тієї дуелі Яр, командир гаубичного артилерійського дивізіону полку АЗОВ.

Також азовські артилеристи проводили вдалі полювання на ворожі САУ. Першому взводу після тривалого вогневого переслідування все ж вдалось посікти осколками ворожу самохідну установку, яка зупинилась посеред поля. В цей же час міняти побратимів приїхав 2-й взвод. Поки відбувалась передача гармати, екіпаж підбитої САУ викликав машину ремонтників, які прибули їм на допомогу та вже почали працювати. В цей же момент корегувальник повідомив про такий необачний хід ворога, і 2-й взвод вдарив по тих же координатах та накрив і ремонтників, і САУ.

Неодноразово гаубичний артилерійський дивізіон отримував похвалу та визнання від колег з інших підрозділів. Зокрема, військовослужбовці 36-го батальйону ЗСУ відзначили азовців за дії 3-го травня 2015 року.

"Є таке, як ми його називаємо, "мажорне містечко" між Широкиним та Безіменним. Ми туди майже ніколи не стріляли, і сепаратисти до того розслабились, що зібрали там велику кількість техніки та особового складу. 3 травня ми там все фактично переорали. ЗСУ тоді слухали переговори ворога і почули, що нам вдалось знищити одну САУ, кілька одиниць бронетехніки і перебити багато особового складу. Ще групу САУ ми накрили за допомогою аеророзвідки. Проводили розвідку біля Водяного, адже всі знали, що десь там у ворога є кілька САУ, а де вони ховаються – невідомо. Завдяки крилу ми визначили, що супротивник переховується в одному з садів. Ми туди відпрацювали, і по диму стало зрозуміло, що одну САУ ми знищили, схоже що у неї здетонував боєкомплект, а другу добре пошкодили, третій, на жаль, вдалось втекти. Було дуже приємно почути похвалу від ЗСУ за ці операції, одразу гордість бере за своїх хлопців. Вони відпрацювали чітко", – розповідає Яр.

Оскільки БС-3 – це дуже стара гармата, то нерідко траплялись і несправності. Проте одного разу саме через це азовцям вдалось завдати супротивнику значно більших втрат. "Розвідка повідомила, що в Саханці, у них була казарма для особового складу. Ми відкрили по ній вогонь, щоправда, встигли зробити три постріли, з яких було одне пряме влучання. У нас вийшла з ладу гармата. Поки ми її розбирали-збирали, це хвилин 10, сепаратисти подумали, що вогонь припинився і повиходили з укриття. Ми ж в цей час вже відремонтували гармату і зробили туди ще кілька пострілів і дуже вдало, бо влучили в скупчення особового складу, який почав розбирати розвалини казарми та вилучати тіла загиблих", – розповідає артилерист Монах.

В нашій війні артилерія – це найвагоміший аргумент протиборчих сторін. Адже вдале використання гармат дозволяє досягти необхідної переваги та нанести супротивнику втрат і зломити його дух. "Артилерія – це бог війни. Саме вона наносить найбільшої шкоди та вирішує результат битви. Не хочу нікого образити, бо хлопці-штурмовики роблять велику справу, коли проводять зачистки, йдуть вперед, але ми знаємо, що один снаряд може посікти і 10, і 20, і 30 осіб, і техніку знищити чи пошкодити, і укріплення зруйнувати. Тому й хочеться служити там, де можна буде нанести максимальну шкоду ворогу", – каже артилерист Мора.

Ворог своїми діями постійно підтверджував принцип, який діє в усьому світі: переговорів та домовленостей з терористами не може бути. Українська влада спробувала піти всупереч цьому правилу, а за це розплачуються своїми життями воїни України. Так сталось і навесні 2015 року, коли було досягнуто домовленостей не відкривати вогонь на травневі свята. Проте вже 9-го травня прибічники "рускава міра" обстріляли позиції ЗСУ під Луганськом та знищили мінометний розрахунок. Шестеро українських солдат загинуло в той день. 10 травня азовцям дали добро на відкриття вогню, і артилеристи помстились за загиблих побратимів, відкривши такий вогонь, що, за даними розвідки, Широкине було порожнє – всі сепаратисти втекли звідти. Гармата БС-3 друга Якоря зробила 78 пострілів, хоча ніхто не міг повірити, що вона на це здатна.

Артилеристи полку АЗОВ вражають своїм духом побратимства. Вони запевняють, що злагоджені дії – це ціна життя не лише артилеристів, а й тих хлопців на передовій, яких вони прикривають, незважаючи ні на що.

"Найважче було коли у нас не вистачало людей. Був такий момент, коли я, Яр, Ден та Люцик відпрацьовували за весь розрахунок. Проте у нас настільки все злагоджено було, що ми вчотирьох могли робити 10 пострілів на хвилину. Тоді було дуже важко фізично. Єдине, що тримало нас на ногах – це розуміння того, що наші хлопці з піхоти там, попереду, потребують допомоги. Якщо б ми сказали, що вже не можемо і припинили вогонь, тоді б ми не прикрили когось із наших, – каже Монах і додає, – артилеристи, не залежно від того, хто це – командир розрахунку, заряджаючий чи водій, – всі зазначають, що таких результатів роботи дивізіону вдалось досягнути тільки завдяки його командиру – Яру".

"Люди його цінують не лише за лідерські якості та знання в артилерії, а передусім за те, що він постійно з нами. Він не тільки виконує командирські обов'язки, а робить все, що треба. Коли це потрібно, то і снаряди розвантажує, і на постах стоїть, виконує все, що й особовий склад, і навіть більше" – розповідає про свого командира азовець Мора.

Натомість Яр цінує кожну людину зі свого дивізіону і впевнений, що, якщо знову доведеться працювати богам війни, то його хлопці не підведуть. Також він зазначає, що ворога потрібно гнати з нашої землі, а не домовлятись з ним. "Нам вистачить днів 10, щоб дійти до кордону і вигнати ворога з нашої землі. АЗОВ піде вперед, це я знаю точно. Всі хлопці: і штурмовики, і артилерія, і танкісти – всі готові і підуть, потрібна тільки воля вищого командування в Києві і наказ. Хай потім ще спробують на кордоні нас спинити, а то мінімум до Ростова дійдемо".

Нікополь

ШУХЕВИЧ:

"АЗОВ є зразком побудови нової української армії. Ми це показали. Довели, що добровольці, котрі вчора були слюсарями, юристами, медиками, на ґрунті любові до своєї країни можуть створити неможливе"

Його знають як активного члена націоналістичного руху та людину, що була патріотом ще до того, як це стало популярним. Він з перших днів брав участь у подіях на Майдані, а далі став частиною "Чорних чоловічків". Колишній боєць АЗОВу, а нині заступник начальника Головного управління національної поліції в Київській області Сергій "Шухевич" Бондаренко сьогодні вперше розповідає про свій шлях.

– Почнемо з питання щодо формування АЗОВу. Ти його застав. Можеш згадати, як і з чого це все починалося?

Починалося з того, що, скажімо так, хаотичне явище "Чорних чоловічків" стрімко переросло у формування самого на той час ще батальйону АЗОВ. Тобто, це все було спонтанно. За покликом душі ті люди, котрі об'єднались навколо цієї ідеї, складали якийсь своєрідний кістяк правого руху на той час.

– Тобто, до складу "Чорних чоловічків" входили представники правого руху?

"Чорні чоловічки" складались з людей, котрі сповідують праву ідеологію – українські націоналісти. Вони ж стали основою створення батальйону АЗОВ.

– Як ти вважаєш, чия заслуга в тому, що з "Чорних чоловічків" вже почалося формування самого полку АЗОВ?

Багато факторів. Не можна сказати, що це якийсь один конкретний чинник. Це суміш багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, котрі стали складовою створення полку. Насамперед, звісно, це таке поняття як лідер. На той час, враховуючи ситуацію в Україні, не було сильної постаті, котра могла навколо себе об'єднати людей. З'явився Андрій Білецький і закликав об'єднатись для спільної мети і боротьби з ворогом, на той час вже зовнішнім. Це перший фактор. Другий фактор – це, мабуть, натхнення та бажання тих хлопців, котрі відгукнулись на заклик Андрія, і віддавались по максимуму для створення сильної військової структури, котра змогла б чинити опір одній з найкращих у світі армій. Третій фактор – це підтримка волонтерів, заслуги котрих зараз намагаються якось зменшити. Це, я вважаю, основні фактори, котрі стали чинником створення АЗОВу.

– Тоді ви, по факту, майже нічого не мали. Що вам дозволяло успішно проводити воєнні операції?

З приводу того, що нічого не мали... Ну, наприклад, коли нас літаком перекидали з Києва в Маріуполь в аеропорт, в мене були одні штани й одна футболка. Ось з чого починали. Поступово, мабуть, люди бачили наші дії, наше бажання, і багато хто відгукнувся на звернення до української нації, що нам потрібна допомога. І спільними зусиллями оснащення полку почало покращуватися. Це дало змогу більш професійно почати воювати.

– Коли формувалися "чорні чоловічки", яка була їх найперша мета?

Мета створення – це протидія на той час захопленню адмінбудівель в обласних містах, зокрема, в Харкові. Оскільки місцева влада на той час була паралізована і не могла протистояти купці жалюгідних маргіналів, "Чорні чоловічки" стали на захист української нації, українських міст. І вони дійсно стали чинником, що стримував розповсюдження сепаратизму в тому ж Харкові.

– Чи розраховували ви тоді на те, що з часом станете офіційною структурою?

В принципі, на той час це було само собою зрозумілим. Тому що ніхто не дасть купу зброї просто якійсь банді, котра бігає... Хоч ця банда і патріоти, але ніхто б не дав зброю неофіційній структурі. Плюс такі моменти, як соціальний захист бійця, плюс певні преференції. Це було наслідком тих подій, що на той час складалися.

– В яких ще операціях ти брав участь?

Після Маріуполя почали залучати АЗОВ у локальні операції по зачистках. Наприклад, надійшла інформація, що є в селі мінометний розрахунок сепарів. Потім ми заходили зачищали. На глобальніші бої нас почали залучати в іншому секторі. Це вже тоді, коли звужувалось кільце навколо Донецька. Відповідно, для підкріплення, я так зрозумів, командування АТО звернулось до нас або командування сектору, де ми перебували. І нас почали відряджати в напрямку Донецька. Були позиції ЗСУ, тербати – це Многопілля (під Іловайськом). І, в принципі, з цього місця вже велись певні наступи на Іловайськ.

Після цього був бій, коли ми зайшли в Широкине. Це та операція перед самим оточенням. І остання, коли на початку вересня підходили до Маріуполя. Це основні бойові операції.

– На твою думку, як змінився АЗОВ з літа 2014? Які позитивні та негативні моменти ти бачиш зараз?

Те, що АЗОВ змінився дуже кардинально, це видно і пересічній людині, котра, наприклад, не має відношення до полку. Радує те, що ти є частинкою цього фундаменту, котрий закладався. Тобто, влітку 2014 року ми були фактором, навколо котрого потім розрослась така велика структура. Коли ми воювали, умовно кажучи, тільки стрілецькою зброєю, завжди приходили до висновку, що нам не вистачає важкого озброєння. Тому що ті ж ЗСУ або інші підрозділи не завжди дотримувались слова при плануванні операції і не надавали ані техніку, ані артилерію. Відповідно, для більшої ефективності та результативності в боях ми потребували важкої техніки, артилерії. Тому для цього треба було зробити певний переформат АЗОВу: для того, щоб збільшитись, отримати необхідну техніку, для того, вибудувати внутрішню структуру самого АЗОВу. Тому що ми того літа все робили наосліп, як сліпі кошенята. У нас тоді мало було людей з військовим досвідом та з інших силових структур.

Ми на власному досвіді, власними зусиллями, здогадками, логікою самі формували внутрішні структури, підрозділи, логістику і так далі. Зараз підхід змінився, підхід підганяється під таке поняття, як "професіоналізм". Тепер це дійсно військовий підрозділ у складі Нацгвардії. Людина, котра приходить зараз, вона вже як професіонал. Вона знає, що несе службу, що є певні структури, за котрі відповідають інші командири, що ті структури усталені, і вони не змінюються. Тобто, це вже такий організм, котрий розвинувся до великих масштабів. І радує те, що розвиток не зупиняється. Тобто, це є життя. Підрозділ буде жити доти, доки буде розвиватися.

З негативного те, що немає підтримки і сприяння з боку держави. Наприклад, якщо вивчити досвід того, як ми розвивались, це можна було б перейняти на інші підрозділи. І надавати підтримку самому АЗОВу для того, щоб він розвивався в своєму напрямку. Але навпаки йде тільки супротив, і, на жаль, командири і хлопці повинні переймати той негативний чиновницький досвід в плані, наприклад, паперів.

На початку ми намагались взагалі уникати паперової роботи, але на даний час йде нав'язування, що майже кожен крок повинен йти через рапорт і так далі. Тобто, в сучасному світі це архаїзм. І це навіть не від АЗОВу залежить, а від тих зовнішніх факторів, котрі впливають на його розвиток. З негативних моментів також це – відсутність бойових дій. Можливо, трішки хлопці маються. Відповідно, це створює не дуже позитивний моральний клімат. Ніхто не каже, що ми не допускаємо помилок якихось. Помилки є, але в нас є бажання їх виправляти, і вони виправляються. Нічого смертельного в цьому немає.

– Давай тепер повернемось до твого переходу у свій час в міліцію, а наразі вже поліцію. Чому перейшов і як це було?

Це було результатом довіри керівництва на той час МВС, а полк АЗОВ був тоді у складі МВС Київської області. Відповідно, міністр внутрішніх справ довірив на той час посаду начальника МВС Київської області Вадиму Трояну, тоді заступнику командира АЗОВу. А він вже мене взяв на посаду свого заступника для подальшого керування в структурному плані в МВС. Полк мене відрядив. Накопичились вже певні проблеми в документальному плані, щодо неоформлених. Ці проблеми з'явились в результаті певного саботажу місцевих чиновників. З цим треба було розбиратись. Таким чином я потрапив на керівну посаду у склад МВС Київської області.

– Не шкодуєш, що так вийшло?

Звісно, що було дуже важко відриватись від свого підрозділу, від хлопців. Вони мене не відпускали. Я й сам не хотів йти. Але аргументація того, що це потрібно для спільної справи, для справи АЗОВу...я підкорився. Шкодую? Звісно, ні. Я отримав доступ до можливостей чимось допомогти хлопцям. Тому що кожен боєць – це певна доля. Ти там ті ж посвідчення учасників бойових дій видряпуєш з лап посадовців, або якісь преференції, або ще щось. Таким чином намагаєшся чимось допомогти своїм побратимам.

– Які перспективи ти наразі бачиш у полку як людина, котра спостерігає за системою зсередини?

Однозначно можу відмітити, що бойовий дух не втрачений. Всі налаштовані тільки розвиватись і йти вперед. Питання в тому, щоб пробити цю стіну, котру створює влада. І стіну в тому плані, щоб перейняти досвід АЗОВу на інші підрозділи, тому що, як заявляв Андрій Білецький, АЗОВ є зразком побудови нової української армії. Ми це показали. Довели, що добровольці, котрі вчора були слюсарями, юристами, медиками, на ґрунті любові до своєї країни можуть створити неможливе. Але, на жаль, держава, а точніше, влада нас не чує. Ми мусимо розвиватись все ж таки всередині тієї структури, в котрій ми зараз. А там вже рішення буде на верхах. Якщо нам дадуть змогу далі розповсюджувати свій бойовий досвід на інші підрозділи, то, я думаю, з радістю і хлопці, і командування ним поділяться. І ми станемо тільки сильнішими та міцнішими.

– Як ти ставишся до створення Цивільного корпусу АЗОВу?

Тільки позитивно, тому що АЗОВ зразка літа 2014 вже вийшов за свої межі, вийшов за той же сектор М і переріс в національний рух. Не всі хочуть і можуть служити. Не всі бачать себе як воїна, військового. Ті хлопці, які з АЗОВу вирішили повернутись додому, в них це полум'я боротьби, жага щось змінити, залишаються. Людина шукає вихід цій енергії. Цивільний корпус дуже доречно був створений, і колишній боєць АЗОВу або та людина, котра не змогла потрапити в АЗОВ, можуть реалізувати себе в рамках ЦК. Тобто, це та структура, котра, поки хлопці тут, на фронті, може змінити щось в тилу. Щоб не збавлялись оберти Революції Гідності, котра відбулась, щоб влада була в тонусі, щоб суспільство було в тонусі, потрібен якийсь чинник, котрий буде постійно стимулювати ці фактори. Цивільний корпус є таким чинником, і я думаю, що в нього також є велике майбутнє паралельно з військовим підрозділом АЗОВу.

– Яким, по-твоєму, є ідеальний АЗОВ? Яка його крайня точка розвитку?

Крайньою точкою розвитку є Українська соборна національна сильна держава. Тут, по-моєму, однозначна відповідь. Я впевнений, що кожен боєць АЗОВу, кожен член Цивільного корпусу докладає до цього максимум зусиль. Ми виходимо з того, що є зараз, і вкладаємось в розвиток країни та нації, але з духом АЗОВу.

Розмовляла Лада

ОУН і Карпатська Україна

XX сторіччя було часом випробувань Української Нації на міцність. Після Визвольних змагань 1917-1921 років можливість відновити державність постала в 1938-1939 роках на Закарпатті.

4 червня 1920 року за Тріанонською угодою Закарпаття увійшло як автономний край до складу Чехословацької республіки під назвою Підкарпатська Русь. До 8 жовтня 1938 року край перебував під прямим керівництвом чехословацької влади. В Підкарпатській Русі існувало політичні рухи українофілів (лідер А. Волошин), москвофілів (А. Бродій), мадярофілів (С. Фенцик).

Передчуваючи загострення зовнішньополітичної ситуації, ОУН 4 вересня 1938 року легалізується на Закарпатті, створивши Українське Національне Об'єднання (біля 1000 членів). Почався випуск власної газети "Нова Свобода" з додатком "Наступ". З його номера за 23 жовтня дізнаємося про ідеологію УНО: "Потребуємо єдності. Відкидаємо партійництво, що поневолює нашу політичну думку і гальмує чин! Зриваємо з чужими безформними ідеалами інтернаціоналізму і йдемо вперед Єдиним Українським Національним Фронтом".

30 вересня 1938 року за Мюнхенською угодою Чехословаччина передала 3 Райху Судетську область, яка була населена переважно німцями. Це призвело до послаблення позицій чехословацького уряду, чим скористалась українська громадськість, оголосивши автономію Підкарпатської Русі 6 жовтня. 11 жовтня її визнала чехословацька влада. Уряд автономії 26 жовтня очолив Августин Волошин, греко-католицький священик, керівник Народно-Християнської партії, демократ. За нього автономія отримала нову назву – Карпатська Україна (30.12.1938).

Все непогано починалося, але за Віденським арбітражем (02.11.1938), Угорщина отримала частину Закарпаття, з міста Ужгород і Мукачево. Загальна кількість відданої території не була критичною. На землях, які лишилися у складі Підкарпатської Русі, можна було почати повномасштабне будівництво власної держави.

9 листопада 1938 року ОУН створює на ґрунті УНО мілітаризовану Організацію Народної Оборони "Карпатська Січ" (ОНОКС).

10 листопада автономний уряд зареєстрував статут Карпатської Січі, де була прописана її мета: "Ціллю товариства є оборона державних і національних інтересів Підкарпатської Руси та плекання оборонного духа в українськім громадянстві...".

До ОНОКС могли вступити тільки українці з 18 років як кандидати в члени. За їх діяльністю приймалося рішення про включення до лав Карпатської Січі. Керівництво ОНОКС здійснював командант і його 2 заступники. Команданта обирали на загальній раді представників усіх відділів Карпатської Січі, а заступників він призначав сам. Командант обирався на 3 роки і мусив бути погоджений владою автономії.

Завдяки тому, що оунівці міцно охопили молодіжний рух, Карпатська Січ одразу набрала 2 000 чоловік, але проблем було багато:

– озброєння;
– підготовка членства;
– нестача командних кадрів.

Їх вирішували шляхом нелегального придбання зброї, форму і припаси купували за гроші українських емігрантів. Член Проводу ОУН Ріко Ярий намагався закупити 6000 гвинтівок та іншу зброю у Чехословаччини. На початку листопада в Прагу для налагодження угоди прибув Провідник ОУН Андрій Мельник. Вона не була досягнута зі зрозумілих причин – чехословацька влада боялася дати зброю оунівцям.

Мельник поїхав і до Закарпатті, де зустрівся з старшинами ОНОКС. Провід ОУН надсилав десятки досвідчених військових на Закарпаття, щоб розбудувати Карпатську Січ, зокрема генералів Капустянського, Курмановича, Петріва.

З іншого боку Провід ОУН не бачив жодного ентузіазму з боку прем'єра автономії у справі творення власного війська. Волошин свято вірив у гарантії, які дали західні держави на Віденському арбітражі.

Станом на 11 грудня 1938 року місцеві силові відомства були досі неукраїнізованими:

– у фінансовій сторожі з 2700 чоловік було 270 українців;
– у жандармерії з 950 чоловік українців було 106.

Єдиною силою, на яку можна було опертися у творенні армії, була Карпатська Січ, яка була дітищем ОУН. Страх перед узурпацією націоналістами влади не давав Волошину адекватно дивитися на речі. Тим часом 15 грудня 1938 року за домовленістю з німецьким генералітетом почалося навчання 25 січових старшин під Мюнхеном.

13 січня 1939 року січовики звернулися до уряду Карпатської України з проханням надати їм зброю з наявних запасів. Уряд відповів відмовою, що викликало акції протесту. В той час, коли треба було творити українське військо, зброя лежала на складах. Щоправда автономний уряд українізував частину поліції, але таким чином, що жоден січовик не потрапив до її лав.

30 січня Карпатська Січ спробувала взяти участь в українізації міліції. Був надісланий лист до МВС Чехословацької Республіки, у якому керівництво ОНОКС пропонувало свої послуги у творенні жандармерії та фінансової поліції. Відповіді на лист не було.

Єдиною формою співпраці між чехословацькою владою та ОНОКС була прикордонна служба. Польща і Угорщина планово закидали на територію Закарпаття диверсійні групи. Їх завданням було знищення установ центральної і місцевої влади, руйнування інфраструктури, напади на поліцію і армію. Чехословацькі прикордонники погодилися на участь січовиків в охороні кордону, але зброї майже не дали – на 3-4 людини була 1 гвинтівка.

Січовики розбудували на прикордонні свою мережу, завдяки якій знали про просування ДРГ вглиб краю. В кожному прикордонному селі було по 3 січовики, які зазвичай були місцевими мешканцями. Після залучення до прикордонної служби січовиків результативність угорських і польських ДРГ знизилася. Боротьба з ними була дуже важливою, бо через дестабілізацію внутрішнього становища на Закарпатті, угорська влада бажала створити в європейській пресі картину, що українці не дадуть собі ладу в власній автономії. Тим часом в Угорщині вже формувалося угрупування військ для захоплення Закарпаття.

19 лютого відбувся 2-й з'їзд ОНОКС, який зібрав 10000 січовиків. Він визначив, що "... Карпатська Січ твердо стоїть на ґрунті ідеології, програми і організаційних принципів Українського Націоналістичного Руху".

Проблему озброєння Карпатська Січ так і не вирішила. Уряд Волошина погодиться надати січовикам зброю лише 13 березня, коли 40-тисячна армія Угорщини почне наступ на Закарпаття.

Право на цю зброю треба буде відстояти силою у боях з чехословацькими військами. Незалежність Карпатської України була оголошена 15 березня 1939 року вже після оголошення незалежності Словаччиною, коли власне і Чехословаччини не лишилося, а угорська армія почала наступ. Незалежність під гул ворожих гармат нічого не нагадує? Авжеж, таким було проголошення Української Народної Республіки в січні 1918 року в Києві. Тоді українські соціалістичні вожді були проти незалежності України і творення власної армії, вірили обіцянкам Леніна про мирне співіснування більшовицькою Росією.

Уряд Карпатської України своєю нерозумною позицією щодо розвитку збройних сил повторив "досягнення" УНР, сподіваючись на міжнародні угоди, а не на зброю.

11 березня січовики під проводом Романа Шухевича захопили з державних складів зброю (100 крісів, 40 пістолетів, 25 тис. набоїв). Після перемовин з Волошиним зброя була повернута. Ми не знаємо, що з його слів переконало оунівців, можливо він обіцяв, що коли прийде час він перший дозволить видати їм зброю. Він видав його 13 березня, тільки як виявилося, його рішення були для генерала Прхали, командувача чехословацькими військами в Закарпатті, нічим. Він вирішив змусити січовиків здати озброєння, що призвело до боїв на вулицях Хуста (столиця Карпатської України). Наказ про роззброєння Карпатської Січі, можливо під тиском генерала Прхали, видав той же Августин Волошин. 14 березня минулося в боях з чехословаками, які після отримання новини про оголошення незалежності Словаччини, оголосили нейтралітет.

2 дні було втрачено в тяганині з Волошиним і сутичках з чехословаками – угорці вже перетнули кордон. Активні бої йшли протягом 15-19 березня, головний бій стався на Красному полі біля м. Хуст. Легкоозброєні січовики 3 дні тримали оборону проти угорців. Переважаючий рівень озброєння і кількісна перевага угорців змусили Карпатську Січ з боями відступити в гори. Січові загони билися в Карпатах до середини травня.

Сторінки нашої історії не завжди переможні, але всі вони повчальні. В світовій боротьбі Нації має значення лише сила. Немає більшої сили за Націю, яка прагне відновити свою державницьку велич.

Русин

Вшанування пам'яті Амброса

Минув рік з того часу, як в Широкинській операції під час мінометного обстрілу отримав смертельні поранення боєць полку АЗОВ Амброс. 18 лютого на базах АЗОВу відбулися заходи, присвячені вшануванню його пам'яті.

Сергій був відомим у Черкасах громадським активістом, а також членом футбольного руху "Ультрас-Черкаси". Коли почалися події 2013-2014 року на Майдані, Амброс, звісно ж, став активним їх учасником.

Коли завирувала війна, хлопець вирішив захищати свою країну вже у лавах новоствореного на той час батальйону АЗОВ. Разом із побратимами він пройшов багато бойових операцій, повертаючись щоразу цілим та неушкодженим. Але обстріл 18 лютого 2015 року в Широкиному став для Амброса фатальним.

Побратими згадують, що Сергій тоді сидів в окопі, і за всіма правилами уламки не повинні були його зачепити. Але доля вирішила інакше. Від отриманих поранень Амброс помер того ж дня в лікарні Маріуполя, назавжди вписавши своє ім'я у новітню історію України.

10 липня 2015 року Сергій Амброс був нагороджений орденом "За мужність" III ступеня "за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі", а 18 листопада 2015 р. – відзнакою "Народний Герой України", але, на жаль, вже посмертно.

Побратими запам'ятали Сергія чесною та справедливою людиною, яка завжди готова була допомогти та підтримати. Для азовців Амброс навіки залишиться в строю.

Вічна Слава Герою!

ВИДАННЯ ПОЛКУ "АЗОВ"
Надсилайте відгуки і пропозиції за адресою:
chorne.sontse@gmail.com
Газета видана в зоні бойових дій

Над номером працювали:
Головний редактор: ***Коцик***
Журналісти: ***Лада, Нікополь, Ямамото, Сцила***
Фотографи: ***Яра, Остап***
У номері використані фотографії і ілюстрації з архівів прес-служби полку АЗОВ в зоні АТО

Редакція залишає за собою право редагувати матеріали.
У передруках посилання на джерело є обов'язковим.
Редакція може не поділяти думки автора і не несе відповідальності за достовірність поданих матеріалів.
Замовник: полк АЗОВ, відповідальний за випуск: Коцкович Наталя Іванівна, друк: ТОВ "Лана принт". Наклад 12 000 примірників.